

V Bruseli 28. 8. 2015
COM(2015) 411 final

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Sektorové úpravy pre Lichtenštajnsko - preskúmanie

1. Úvod

Protokol 15 k Dohode o Európskom hospodárskom priestore (Dohoda o EHP) o prechodných obdobiach na voľný pohyb osôb stanovuje, že Lichtenštajnsko môže ponechať v účinnosti do 1. januára 1998, s ohľadom na štátnych príslušníkov z členských štátov ES a ostatných štátov EZVO, kvantitatívne obmedzenia pre nové osoby s pobytom. Rozhodnutie Rady EHP č. 1/95 z 10. marca 1995¹ o nadobudnutí účinnosti Dohody o Európskom hospodárskom priestore pre Lichtenštajnské kniežatstvo zahŕňa osobitné vyhlásenie Rady EHP o voľnom pohybe osôb. V tomto spoločnom vyhlásení sa uvádza, že na konci prechodného obdobia stanoveného v protokole 15 k dohode sa má vykonať preskúmanie prechodných opatrení, a to pri riadnom zohľadnení „špecifickej geografickej situácie“ Lichtenštajnska. To isté vyhlásenie obsahuje aj určité usmernenie, čo z tejto špecifickej geografickej situácie vyplýva: „Rada EHP uznáva, že Lichtenštajnsko má veľmi malú obývateľnú oblasť vidieckeho charakteru s nezvyčajne vysokým percentom obyvateľov a zamestnancov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi Lichtenštajnska. Okrem toho si Rada uvedomuje, že udržanie národnej identity je životným záujmom Lichtenštajnska.“

Po uplynutí platnosti protokolu 15 k Dohode o EHP o voľnom pohybe osôb sa Lichtenštajnsko a Európska únia dohodli v roku 1999 na osobitnej úprave. Táto úprava, známa ako „sektorové úpravy“, bola pôvodne stanovená v rozhodnutí Spoločného výboru 191/1999² a následne začlenená do prílohy V (Voľný pohyb pracovníkov) a prílohy VIII (Právo usadiť sa) k Dohode o EHP. Podľa sektorových úprav sa voľný pohyb osôb uplatňuje na Lichtenštajnsko. Občania EHP, ktorí chcú získať miesto pobytu v Lichtenštajnsku, však musia získať povolenie na pobyt. V úpravách sa stanovuje určitý minimálny počet povolení vydávaných pre občanov EHP každý rok, ktorý zodpovedá ročnému čistému nárastu (počtu) populácie EHP s pobytom o 1,75 % (ekonomicky aktívne osoby), resp. o 0,5 % (ekonomicky neaktívne osoby)³ z ich počtu v roku 1998. Získanie povolenia na pobyt však nie je podmienkou na prácu v Lichtenštajnsku.

¹ Ú. v. ES L 86, 20.4.1995, s. 58.

² Rozhodnutie Spoločného výboru EHP č. 191/1999 zo 17. decembra 1999, ktorým sa menia a dopĺňajú prílohy VIII (Právo usadiť sa) a V (Slobodný pohyb pracovníkov) k Dohode o EHP

³ Príloha VIII (Právo usadiť sa):

„Hlava II

1. Počet povolení na pobyt, ktorý je každý rok k dispozícii pre štátnych príslušníkov Islandu, Nórska alebo členského štátu EÚ, ktorí vykonávajú hospodársku činnosť v Lichtenštajnsku, sa musí stanoviť tak, že čistý ročný nárast od predchádzajúceho roka v počte hospodársky činných štátnych príslušníkov týchto krajín s riadnym pobytom v Lichtenštajnsku je najmenej 1,75 % z počtu k 1. januáru 1998.
[...]
2. Lichtenštajnské úrady sú povinné udeľovať povolenia na pobyt spôsobom, ktorý nediskriminuje a nenarúša hospodársku súťaž. Polovica z čistého nárastu povolení, ktoré sú k dispozícii, sa musí udeľovať v súlade s postupom, ktorý poskytuje rovnakú príležitosť na získanie povolenia všetkým žiadateľom.
3. Osoby, ktoré majú povolenie na krátkodobý pobyt a ktoré vykonávajú hospodársku činnosť, sa zahrnú do uvedenej kvóty.
[...]
Počet povolení na krátkodobý pobyt, ktoré sú k dispozícii na účely vykonávania hospodárskej činnosti, sa nemôže odchyľovať od počtu z roku 1997 o viac ako o 10 %.

Hlava III

Členovia rodín štátnych príslušníkov Islandu, Nórska a členských štátov EÚ s legálnym pobytom v Lichtenštajnsku majú právo dostať povolenie rovnakej platnosti ako osoba, na ktorej sú závislé. Majú právo začať vykonávať hospodársku činnosť, a v takom prípade budú zaradení do počtu povolení udelených hospodársky činným osobám.

V rámci rozšírenia v roku 2004 tieto úpravy, ktoré sa najprv dohodli na obdobie piatich rokov, pokračovali pod podmienkou, že by sa mali preskúmať každých päť rokov. Po prvom preskúmaní v roku 2009 sa druhé začalo v roku 2014.

Toto oznámenie je súčasťou tohto preskúmania. Sústreďuje sa na otázku, či by sa Lichtenštajnsku malo umožniť, aby aj naďalej uplatňovalo tieto obmedzenia na počet povolení, ktoré udeľuje na pobyt.

2. SEKTOROVÉ ÚPRAVY V PRAXI

Lichtenštajnsko každoročne vydáva správu o tom, ako uplatňuje tieto úpravy. Potom dáva tieto správy k dispozícii partnerom z EÚ a Dozornému úradu Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO). Informácie uvedené ďalej vychádzajú zo správy, ktoré Lichtenštajnsko predložilo v roku 2014.

Lichtenštajnské orgány môžu vydať najmenej 56 nových povolení na pobyt a okolo 300 nových povolení na krátkodobý pobyt (maximálne na 12 mesiacov) ročne pre občanov EHP, ktorí vykonávajú hospodársku činnosť v Lichtenštajnsku. Lichtenštajnsko každý rok plní svoje povinné kvóty na nové povolenia. Počet povolení na krátkodobý pobyt je zvyčajne nižší než 300. Dodatková kvóta je dostupná pre osoby, ktoré nevykonávajú hospodársku činnosť a ktoré chcú získať pobyt v Lichtenštajnsku. Táto kvóta predstavuje približne 20 povolení ročne. Neexistujú obmedzenia, ktoré by bránili rodinným príslušníkom držiteľa povolenia na pobyt, aby nasledovali svojho manželského partnera či rodinu a získali pobyt v Lichtenštajnsku. Majú takisto právo začať vykonávať hospodársku činnosť.

Rok	Počet žiadostí ekonomicky aktívnych osôb	Počet žiadostí ekonomicky neaktívnych osôb
2001	502	53
2002	516	45
2003	467	31
2004	500	24
2005	436	16
2006	555	26
2007	615	33
2008	801	44
2009	657	33

Hlava V

Dodatková ročná kvóta vo výške 0,5 % zo základu uvedeného v bode II musí byť k dispozícii pre osoby, ktoré chcú získať miesto pobytu [...]"

2010	587	25
2011	598	41
2012	483	27
2013	464	16

Po preskúmaní v roku 2009 zostali osobitné úpravy nezmenené.

3. PRESKÚMANIE V ROKU 2014

Prebiehajúci proces preskúmania sa začal v roku 2014.

Najnovšie údaje Lichtenštajnska (pozri tabuľku vyššie) ukazujú značný pokles počtu žiadostí o pobyt ekonomicky aktívnych a neaktívnych osôb po dosiahnutí najvyšších hodnôt v roku 2008. Počet žiadostí však zostáva 16- až 23-krát vyšší, než je prideliteľná minimálna kvóta, najmä pokiaľ ide o ekonomicky aktívne osoby.

Pri konzultáciách medzi Európskou komisiou, Európskou službou pre vonkajšiu činnosť a Lichtenštajnskom o možnej zmene súčasných pravidiel Lichtenštajnsko argumentovalo, že jeho absorpčná kapacita je stále pomerne obmedzená a počas skúmaného obdobia sa nezmenila. Uviedlo tiež, že spoločné vyhlásenie o sektorových úpravách Lichtenštajnska, pripojené k dohode z roku 2014 o účasti Chorvátska v EHP v podstate opätovne potvrdilo, že absorpčná kapacita Lichtenštajnska sa nezmenila⁴. Lichtenštajnsko preto tvrdilo, že osobitné úpravy pre Lichtenštajnsko by sa nemali meniť a že nasledujúce preskúmanie by sa malo vykonať pred májom 2019.

V rámci preskúmania Komisia posudzovala, či došlo k zmene v špecifickej geografickej situácii Lichtenštajnska a v okolnostiach opísaných v rozhodnutí Rady EHP č. 1/95, konkrétne, že a) Lichtenštajnsko má veľmi malú obývatel'nú oblasť vidieckeho charakteru a b) Lichtenštajnsko má nezvyčajne vysoké percento obyvateľov a zamestnancov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi Lichtenštajnska, ako aj životný záujem o udržanie svojej národnej identity.

Výsledok posúdenia je takýto:

a) Lichtenštajnsko sa rozkladá na území 160 štvorcových kilometrov, ktoré sa nezmenilo;

b) počet obyvateľov Lichtenštajnska je 36 925. Tento počet vzrástol o viac ako 4 000 osôb od roku 1998 (32 227), ktorý bol referenčným rokom pre úpravy a približne o 1 300 (35 851) od roku 2009, ktorý bol rokom predchádzajúceho preskúmania. Tieto absolútne hodnoty sa nemusia zdať vysoké, predstavujú však zvýšenie o približne 14 %, resp. 3 %. Podiel cudzincov sa tiež zvyšoval, a to až na

⁴ „Súčasnú zmluvnú stranu a novú zmluvnú stranu,
[...]

- pozorujúc neustály vysoký počet žiadostí štátnych príslušníkov štátov EÚ a EZVO o trvalý pobyt v Lichtenštajnsku, ktorý presahuje čistý imigračný pomer stanovený v rámci uvedených sektorových úprav,
- vzhľadom na skutočnosť, že účasťou Chorvátska v EHP sa zvýši počet štátnych príslušníkov s právom využiť voľný pohyb osôb, ako je zakotvené v Dohode o EHP,

súhlasia, že riadne zohľadnia túto reálnu situáciu, ako aj nezmenenú absorpčnú kapacitu Lichtenštajnska pri revízii sektorových úprav uvedených v prílohách V a VIII k Dohode o EHP.“

33,5 % v roku 2012 oproti 33,3 % v predchádzajúcom roku, pričom polovicu z nich tvoria občania EHP. Počet zamestnancov sa takmer rovná počtu obyvateľov (vyše 35 800 osôb), pričom 52 % z nich dochádza zo susedných krajín.

Zdá sa, že tieto čísla potvrdzujú osobitný geografický charakter a obmedzenú absorpčnú kapacitu Lichtenštajnska.

Vysoký dopyt po povoleniach na pobyt, aj napriek ťažkostiam pri ich získavaní, možno najskôr vysvetliť tým, že sa na obyvateľov Lichtenštajnska uplatňujú odlišné daňové pravidlá oproti nerezidentom. Pokiaľ tieto rozdiely budú pretrvávať, treba očakávať, že ľudia budú chcieť mať oficiálny pobyt v Lichtenštajnsku a budú v pomerne veľkom počte žiadať o povolenia na pobyt, takže je potrebné ponechať určité obmedzenia na ročný počet vydaných povolení.

Pracovná skupina Rady pre Európske združenie voľného obchodu (EZVO) bola informovaná o tejto otázke 5. septembra 2014 a následne 30. apríla 2015. Žiadny členský štát nevyjadril obavy z pokračovania súčasného režimu.

4. ZÁVER

Vzhľadom na uvedené Komisia nevidí potrebu zmeny súčasných pravidiel a domnieva sa, že ustanovenia o sektorových úpravách môžu zostať nezmenené. Preskúmanie týchto ustanovení by sa malo vykonať pred májom 2019.